

О. А. Бартко

Літературно-науковий вістник



«ЛІТЕРАТУРНО-НАУКОВИЙ ВІСТНИК» – всеукраїнський літературно-науковий і громадсько-політичний часопис. Наприкінці грудня 1897 на базі двотижневика «Зоря» та ж. «Житє і слово» вийшов перший номер ж. «Рідне слово». З нагоди століття нової укр. літ-ри 1898 з ініціативи [М. Грушевського](#) (ред. до 1912) він продовжив виходити під назвою «ЛНВ». У редакції працювали *І. Франко*, [О. Борковський](#), *О. Маковей*, двох остан. невдовзі замінив [В. Гнатюк](#). Часопис видавало НТШ (від 1905 – «Укр.-рус. видавн. спілка»). Виходив щомісяця у Львові (1898–1906, 1922–32) та Києві (1907–14, 1917–19). Часопис позиціонувався як місячник літ-ри, науки й громад. життя, на зразок зх.-європ. «revue». До 1910 було дві ред.: київ. (ред. М. Грушевський) і львів. (ред. В. Гнатюк). Наклад 800–1000 (1898–1914), 1400 (1931) прим. Як один з органів НТШ журнал мав стабіль. фінансування. «ЛНВ» сприяв утвердженню нац.-визв. ідеалів, пропагував ідею об'єднання всіх укр. земель і створення незалеж. собор. Української Держави, здійснював глибокі народозн. студії, домагався демократизації громад. і культур. життя, висвітлював визв. рух у Росії, Україні, пропагував ідеї соц. і нац. рівності, гуманізму, виступав проти реакції, відіграв значну роль у розвитку гуманітар. наук в Україні, зміцненні зв'язків укр. літ-ри з ін. літ-рами, в утвердженні єдиної української літературної мови. Журнал об'єднав навколо себе тогочасну літ. еліту – поетів, прозаїків, публіцистів, критиків із Галичини, Центр. України та Буковини. Фактично ред. «ЛНВ» першого львів. періоду був *І. Франко*, надрукувавши в ньому велику кількість влас. поезій, оповідань, повістей, літ.-крит. та істор. статей, рец. і залучивши до співробітництва кращі літ. сили зі всієї України. Завдяки його праці «ЛНВ» став найвизначнішим на той час літ.-наук. журналом, навколо якого єдналися старші (*Ганна Барвінок*, *О. Кониський*, *Д.*

Мордовець та ін.) і молодші (В. Винниченко, М. Вороний, Б. Грінченко, І. Карпенко-Карий, А. Кримський, В. Леонтович, В. Самійленко, Л. Старицька-Черняхівська, Леся Українка, К. Гриневичева, П. Карманський, Ю. Кміт, Б. Лепкий, О. Маковей, Лесь Мартович, В. Пачовський, В. Стефаник, Марко Черемшина, М. Яцків, О. Кобилянська) письменники. Після революції 1905 у Росії, коли з'явилися можливості для появи укр. преси, М. Грушевський переніс «ЛНВ» до Києва, перебравши на себе, з огляду на хворобу І. Франка, редактор. працю. Щоб уможливити поширення «ЛНВ» у Галичині й на Буковині, його пересилали в аркушах до Львова й опрацювали в палітурні НТШ, а згодом там постала галиц. філія ред., яку очолював [Микола Євшан](#). «ЛНВ» і тут не втратив провід. значення. М. Грушевський вмещував, крім белетрист. творів за підписом М. З. (Михайло Заволока), публіцист. статті, повідомлення, рец. Серед авторів – О. Грушевський, І. Джиджора, В. Дорошенко, М. Залізник, Є. Левицький, В. Липинський, М. Лозинський, Д. Лукіянович, М. Мочульський, А. Ніковський, М. Порш, В. Садовський, М. Стасюк, І. Фещенко-Чопівський, Л. Цегельський, С. Черкасенко, Г. Чупринка, К. Широцький. До 1914 «ЛНВ» відіграв важливу роль об'єднання усіх культур. сил України, поділеної чужими держ. кордонами. 1914 «ЛНВ», як і вся укр. преса, був заборонений цар. урядом, відновлений 1917, але обставини для його розбудови були несприятливі. Поруч зі старшими з'явилися молоді співроб., у майбутньому – визначні письменники, зокрема П. Тичина, М. Рильський, Я. Савченко, М. Івченко. До 1917 був осн. період. виданням, де публікували твори укр. літ-ри, навколо якого об'єднувалися кращі письменники Сх. України, Галичини й Буковини. 1920 «ЛНВ» закритий більшов. владою. Тут уперше надруковано твори «Перехресні стежки» І. Франка, «Євшан-зілля» М. Вороного, «Досвітні огні» Лесі Українки. Вміщено ін. твори І. Франка (цикли поезій «Вольні вірші», «3 нових співомовок»; оповідання «Щука», «Полуйка», «Терен у нозі»), Лесі Українки (поезії «Східна мелодія», «Єреміє, зловісний пророче», «Мрії», «У кожного люду»; оповідання «Над морем»), Панаса Мирного (уривок із роману «Повія»), М. Коцюбинського (новели «Він іде!», «На камені»), О. Кобилянської (повісті «Земля», «Через кладку»), О. Маковей (оповідання «Зуб мамута», літ.-крит. статті «Андрій Чайковський», «3 життя і письменства»), Леся Мартовича (оповідання «Мужицька смерть», «Грішниця»), В. Стефаника (новели «Камінний хрест», «Палій», «Вечірня година»), В. Винниченка (драма «Дисгармонія»), Олександра Олеся (вірші «Моїй матері», «Хто сміється в той час, як повинно ридати», «На чужині»), А. Кримського (цикл поезій «Од весни до зими»), вірші П. Тичини, М. Рильського, М. Терещенка, В. Кобилянського, Д. Загула, Г. Чупринки, С. Черкасенка. Також тут друкували твори Г. Хоткевича, М. Грушевського, О. Кониського, М. Яцківа, А. Крушельницького, Х. Алчевської, М. Жука, А. Бобенка, П. Капельгородського, С. Яричевського, П. Карманського та ін., літ. спадщину М. Кропивницького, П. Грабовського, І. Манжури, В. Мови та ін. Опубл. праці «Із секретів поетичної творчості», «3 останніх десятиліть ХІХ в.», «Старе й нове в сучасній українській літературі», статті про Лесю Українку, М. Старицького, І. Карпенка-Карого, огляди зарубіж. літ-р І. Франка; статті «П'ятдесятилітній ювілей руської публіцистики» М. Грушевського; «Театральне мистецтво і український театр» М. Вороного;

статті та рец. С. Єфремова, В. Гнатюка, А. Кримського, С. Русової, В. Коцовського, М. Могилянського, М. Сріблянського та ін.; україномовні переклади з рос. (І. Тургенєва, М. Некрасова, А. Чехова, М. Горького, В. Короленка, Л. Андреєва), груз. (І. Чавчавадзе), білорус. (М. Богдановича), амер. (Марка Твена), нім. (Г. Гайне, Г. Гауптманна), польс. (Е. Ожешко, Ю. Словацького), франц. (А. Доде, А. Франса, Е. Золя, П. Верлена), англ. (Е. По, Ф. Шіллера, В. Шекспіра) та ін. літ-р. Темат. напрями часопису: літ., публіцист., крит., науковий. Згодом наук. напрям переріс у вид. [«Записки Наукового товариства імені Шевченка»](#). Осн. відділи: «Новини нашої літератури», «З життя і письменства», «Новинки нашої літератури», «Із чужих літератур», «Хроніка і бібліографія»; рубрики: «З російської України», «З біжучої хвилі», «З російського життя», «Дискусії» та ін. «ЛНВ» поновила 1922 знову у Львові «Укр. видавн. спілка» з фінанс. допомогою УСС, на пропозицію яких редакц. комітет (В. Гнатюк, В. Дорошенко, М. Галущинський, Є. Коновалець, Ю. Павликовський, І. Раковський) очолив [Д. Донцов](#). За задумом, відновлений «ЛНВ» мав об'єднувати літ. сили зх. укр. земель та еміграції на укр. нац. ґрунті. І справді, спочатку в ньому взяли участь визначні старші сили, а потім із молодих такі, як Б.-І. Антонич, Н. Лівіцька-Холодна, Є. Маланюк, Ю. Липа, Б. Кравців, О. Ольжич, О. Стефанович та ін. Але редакц. комітет поступово усунувся від праці, а ред. Д. Донцов спричинив відхід частини співроб., що вплинуло на зниження худож. рівня журналу. У липні 1932 через політ. і фінанс. труднощі «ЛНВ» перестав виходити. Д. Донцов із групою прихильників почав видавати до 1939 влас. ж. [«Вістник»](#), що хронологічно й ідейно був продовженням «ЛНВ». Спроба відновити журнал під цією ж назвою на еміграції мало пов'язана з традиціями «ЛНВ» і зазнала невдачі (Регенсбург, 1948–49, ч. 1, 2, ред. В. Шульга). Випуск часопису відновлено 1992 у Києві. *Б. ЯСІНСЬКИЙ* уклав покажчик змісту «ЛНВ» за весь період його існування.

Рекомендована література

1. Дорошенко В. «Літературно-науковий вісник» (1898–1914, 1917–19, 1922–30) // ЛНВ. Регенсбург, 1948. Кн. 1;
2. Корбич Г. Журнал «Літературно-науковий вісник» львівського періоду (1898–1906). К., 1999;
3. Шаповал Ю. Відновлений «Літературно-науковий вісник» (1922–1932 рр.) під редакторством Дмитра Донцова // Народозн. зошити. Л., 2000. Ч. 4;
4. Романюк М. М., Галушко М. В. Українські часописи Львова 1848–1939 рр.: Істор.-бібліогр. дослідж.: У 3 т. Т. 1. 1848–1900 рр. Л., 2001;
5. Шаповал Ю. Г. Журнал «Літературно-науковий вісник» – творець державницької ідеології українства. Р., 2007;
6. Домбровська Л. Журнал «Літературно-науковий вісник» (1898–1932) – правдиве свідчення доби // Вісн. Книжк. палати. 2013. № 11.

Бібліографічний опис:

Літературно-науковий вістник / О. А. Бартко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2016. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-55809>. – Останнє поновлення : 2024.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).